

Inleiding

Wat betekende dat bijna nederige bedankje van Willem Alexander aan de voormalige metselaarsknecht? Verstuurd in de periode dat Hij en Anton Geesink samen deel uitmaakten van het hoogste mondiale sportcollege, het IOC. Hoeveel landgenoten kunnen bogen op dergelijke post, waar nog veel meer over te vertellen valt en in dit boek verteld zal worden? Een van die vragen: wat is het verband tussen het bedankje en pikante slipjes? Over koninklijk gesproken: welke *boomer* zal zich niet het gebaar herinneren waarmee Anton Geesink in Tokio (1964) na de grootste triomf uit zijn leven juichende fans een halt toeriep, al was het alleen maar om de pijn van de Japanse gastheren te verzachten? Een gebaar dat veel meer zou betekenen (en opleveren) dan de judoka zich op dat moment kon voorstellen. Veel kleurrijker kampioenen dan hij heeft de Nederlandse sport tot dusver niet voortgebracht. Ja, misschien wel beroemder en daardoor minder snel uitgewist door de tijdgeest, maar beslist niet zo onvoorspelbaar en onvoorstelbaar.

Tot de komst van J.C., Johan Cruijff was Anton Geesink de Bekendste Nederlander uit de sport die vaak op televisie kwam en vroeg begreep dat je roem kunt exploiteren, ook sportieve roem. 'Kampioenen worden hier niet verwend,' zei wijlen Hein Verbruggen, toptofficial en lang collega van Geesink in het IOC. 'Wij zijn een land van klerken, bureaucraten en schoolmeesters. De nationale mentaliteit is kritiek hebben. We zijn het massaal oneens met iedereen.' Het zal worden uitgelegd als godslastering, maar bij het lezen van een fragment uit Cruijffs biografie van Auke Kok dacht ik onmiddellijk aan de onbegrepen en tamelijk onaantastbare vechtsporter. *'Door die ontembare creativiteit van hem, opgeteld bij zijn soms raadselachtig teksten, was het net of hij fictie schiep: iets ontastbaar, iets waar je nooit een vinger achter kreeg.'* Het levensverhaal van 'de Utrechter van de eeuw' lijkt op fictie, verzonnen door een schrijver die te diep in het glaasje heeft gekeken.

Ik benaderde Anton Geesink voor het eerst op 24 september 2008, de olympische vlam in Beijing was met een niet al te originele toespraak van diens tamelijk goede vriend Jacques Rogge ('Werkelijk uitzonderlijke Spelen!') nog maar kort daarvoor gedoofd, met het verzoek of hij wilde meewerken aan een biografie. Erg hoopvol op een positief antwoord was ik niet. Lang geleden, echt lang geleden had ik een kritisch stuk over hem geschreven in het toenmalige magazine *Sport International*. Dat ging over een machtsstrijd in het Nederlands Olympisch Comité, in 1993 gefuseerd met de Nederlandse Sport Federatie. 'Hij heeft een geheugen als een ijzeren pot,' waarschuwden vrienden van hem.

In mijn brief schreef ik: *Ik vond en vind dat belangrijke Nederlandse officials, wel of geen olympisch kampioen, - onder het motto 'hoge bomen vangen veel wind' - tegen het stootje moeten kunnen van kritiek, hoe fel dan ook. Maar daarnaast vind ik het ten onrechte dat u de laatste jaren in programma's of artikelen regelmatig als 'kop van jut' wordt getypeerd die zijn goud op een presenteerblaadje kreeg en nu op Olympische Spelen een louter ceremoniële rol vervult.* En zie, slechts enkele dagen later ging mijn telefoon over en klonk het gemakkelijk herkenbare stemgeluid van de grote kampioen. Omstanders in de trein konden meegenieten, want Anton Geesink spreekt altijd luid en duidelijk. Het ging in eerste instantie over hoe ik

hem had aangepakt zoveel jaar geleden. 'Je moet mij wel op bijna pathologische wijze haten, het kan niet anders.'

Het wonder geschiedde, we konden toch afspreken. Ik moet eerlijk bekennen dat ik Anton Geesink, eufemistisch uitgedrukt, niet de meest geschikte kandidaat vond voor het IOC-lidmaatschap dat hij op eigen krachten had veroverd. Een bestuurder van 's werelds hoogste sportcollege moet, behalve dat hij oog heeft voor sport, naar mijn mening ook over een grote portie diplomatie beschikken. En daar ontbrak het weleens aan bij de man die zelf graag grappen maakte over zijn 'lastige' sterrenbeeld (Ram) en uitblonk in ongeduld. Maar wat voorop moest staan bij zijn levensverhaal was de onwaarschijnlijke manier waarop Geesink zijn sport aanzien gaf. Een voormalig straatschoffie dat met alleen lagere school als opleiding in zijn uppie de wereld veroverd. In eerste instantie met een aftandse damesfiets als transportmiddel binnen Europa.

Zonder rolmodel, zonder andere voorbeelden, zonder iets. Een jongen, een man die puur op intuïtie doet wat hij moet doen om judo van een olympische status te verzekeren. Dat hij daarvoor verantwoordelijk is, staat voor mij en vele anderen vast.

Wij spraken elkaar diverse keren en naarmate de tijd verstreek, groeide - denk ik te mogen zeggen - het wederzijdse vertrouwen. Ik heb Anton Geesink 'onderweg' regelmatig gezegd geen hagiografie te gaan schrijven. Het moest de pret niet mogen drukken. Juist het feit dat hij als bestuurder, maar vroeger ook als sportman, regelmatig in de clinch lag met anderen ('vijanden') maakte het boek er op voorhand alleen maar interessanter op. We spraken af, na bemiddeling van zijn goede vriend Ernst Faber, dat hij de tekst zou autoriseren, naar hij zelf zei 'om de fouten eruit te halen.' Helaas, helaas, trok hij in een laat stadium zijn medewerking in met een zin die ik nooit ben vergeten en pas veel later begreep namelijk 'om de integriteit van de schrijver te waarborgen.' Waarschijnlijk had een van de vele gesprekspartners die ik 2008 en 2009 interviewde 'gelekt' dat ik niet alleen maar met vrienden van Anton Geesink sprak. Dat waren in zijn beleving al heel snel 'kwaadwillenden.'

Op het moment dat *Een killer in kimono* verscheen, moet Geesink naar alle waarschijnlijkheid al ziek zijn geweest. De gesprekken met hem duurden nooit langer dan anderhalf of twee uur en tegenover naaste familie klaagde hij al - tegen zijn gewoonte in - over zijn gezondheid. De vechtersbaas kon veel, maar winnen van de ziekte die dat ooit zo imposante lichaam sloopte, was natuurlijk onmogelijk. Hij stierf in bijzijn van zijn liefsten op 27 augustus 2010. Tien jaar later zal zijn naam deze zomer, vaker dan al gebruikelijk is, worden uitgesproken. Wie er straks in Tokio ook olympisch goud wint in de ereklasse alle categorieën, nooit zal hij 'bij het verhaal dat voorafging' kunnen tippen aan *het jochie van Mien* dat als kind zo vaak in elkaar was geslagen uit de Utrechtse wijk C of bij benadering evenaren. De kampioen die het in 1964 waagde zijn vrouw in de laadbak van een auto het olympisch dorp binnen te smokkelen, een doodzonde. De hooggeplaatste official die weleens op bezoek ging bij het keizerlijk paar van Japan en onze eigen latere koning een kontje gaf naar olympisch pluche, een kunststukje waarbij ZKH - zo zal blijken - een hoogst merkwaardige rol speelde.

Eenlingen hebben mijn voorliefde in het leven, eigenwijze mensen die zich graag tegen de stroom van alledag in begeven en bij voorkeur de underdogs onder die eenlingen. Het lijkt merkwaardig om Geesink met zijn kolossale gestalte te vereenzelvigen met een underdog. Maar dat was hij natuurlijk wel als schriële jongen, 'de dooie van het ganzenbord', toen hij precies begreep wat te doen om de beste te worden zonder te kunnen beschikken over voorbeelden. Als amateur de hele wereld over te reizen - want dat ging gebeuren - om zich als een professional te perfectioneren. Een lijf eigenlijk te massaal en massief om nog lenig te kunnen zijn, maar dan toch zeker niet bij hem. Hoe heeft hij het voor elkaar gekregen? De biografie van Geesink is het reisverslag met schatkamers vol verborgen geschiedenis, achterdocht, emoties, liefde, verdriet, schoonheid, armoede, maar gelukkig ook een behoorlijke portie humor. Veel contrast- en kleurrijker dan hem hebben we ze niet gehad in de Nederlandse sport, voorop in de rol van kampioen die bewees dat alles mogelijk is, voor wie durft te excelleren en voor wie durft af te wijken.

Het verhaal is zo uniek dat ik het in vooruitzicht van 'Tokio 2021' opnieuw wil vertellen.

Als troost voor het in duigen vallen van een olympische sportzomer en ter herinnering aan de bijzondere man die tien jaar geleden (27 augustus 2010) overleed. Wie weet ter lering, want - zo is een van de conclusies - met alleen talent word je geen olympisch kampioen. Met ten opzichte van de oorspronkelijke biografie *Een killer in kimono* nog meer de nadruk op die wonderbaarlijke combinatie van eigenzinnigheid en intuïtie. Meer sport en wat minder touwtrekken vanuit de VIP-loge die immers uit zijn voegen barst van de grote ego's. Geen hagiografie natuurlijk, maar het verhaal van een man met gebruiksaanwijzingen, goede en slechte karaktertrekken. Jawel, de favoriete zoon van Zeus. Een doe-het-zelver die zijn evenbeeld niet kent. Het sprookje dat vertelt hoe een slungel, mentaal en fysiek, groeit in het lichaam van mythologische proporties en daarna geheel zijn eigen weg kiest. Hoe een keizer een van zijn grootste fans werd.

Hoe een alledaags dubbeltje toch wel een heel bijzonder kwartje worden kan.

Citaat: 'Anton Geesink snapt net als Caesar, Napoleon en andere lieden die de geschiedenisboeken hebben gehaald dat het leven een eenmalige aanbieding is en dat er geen herkansing is. Hij is zich zeer bewust van zijn eigen aanwezigheid op aarde en heeft die op een zeer slimme manier "vercommercialiseerd". Hij was de eerste judoka die zich, met zijn manier van doen, wist te verkopen.'